

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

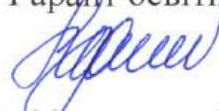
Національний аерокосмічний університет

«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра Права (№ 702)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Гарант освітньої програми

Сергій ЛУКАШЕВИЧ

«28» серпня 2026 р.

СИЛАБУС ОВОВ'ЯЗКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ЮРИДИЧНА КОНФЛІКТОЛОГІЯ»

Галузь знань:	К Безпека і оборона
Спеціальність:	К9 Правоохоронна діяльність
Освітня програма:	Правоохоронна діяльність

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Форма навчання: денна та заочна

Силабус введено в дію з 01.09.2026 року

Харків — 2026

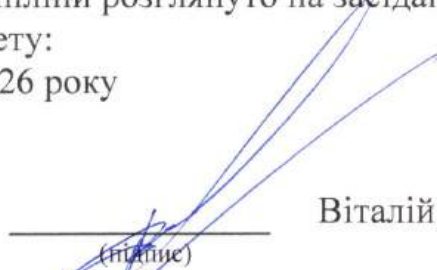
Розробник:

Професор кафедри права, кандидат юридичних наук,
професор **Михайло ФІАЛКА**

(підпис)

Силабус навчальної дисципліни розглянуто на засіданні кафедри права
гуманітарно-правового факультету:
протокол № 1 від 27.08.2026 року

Завідувач кафедри права,
доктор юридичних наук,
професор

(підпис)

Віталій ПАВЛИКІВСЬКИЙ

Погоджено з представником
здобувачів освіти

ч. 4531

(підпис)

Марія ДОЛГОВА

Загальна інформація про викладача

ПІБ: Фіалка Михайло Ігоревич

Посада: професор кафедри права

Науковий ступінь: кандидат юридичних наук

Вчене звання: доцент

E-mail: m.fialka@khai.edu

Перелік дисциплін, які викладає: Міжнародне кримінальне право, Кримінальні правопорушення на об'єктах критичної інфраструктури та повітряного транспорту, Концептуальні проблеми кримінології, Правові засади запобігання та протидії корупції, Основи права, Права, свободи і обов'язки людини та громадянина, Юридична конфліктологія, Захист персональних даних.

Напрями наукових досліджень: сферу наукових інтересів становлять теоретичні та прикладні проблеми кримінального права та кримінології; питання кримінально-правового захисту документообігу; проблематика кримінологічної характеристики злочинності, детермінації злочинності, особистості злочинця у сфері обігу документів та протидія їй.

1. Опис навчальної дисципліни

Форма навчання – денна, заочна

Семестр, в якому викладається дисципліна - 3

Дисципліна - обов'язкова

Загальна кількість годин за навчальним планом – 120 годин / 4 кредити ЄКТС:

- за денною формою навчання – 48 години аудиторних занять та 72 годин самостійної роботи здобувачів;

- за заочною формою навчання – 6 годин аудиторних занять та 114 годин самостійної роботи здобувачів.

Види занять – лекції, практичні (семінари).

Вид контролю – поточний, модульний контроль, диференційний залік

Мова викладання – українська

Пререквізити – «Теорія держави і права», «Історія держави і права України», «Україна в контексті світового розвитку», «Історія вчень про державу і право», «Конституційне право України», «Державне право зарубіжних країн».

Кореквізити – «Медіація в окремих сферах юридичної практики»

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: мета дисципліни «Юридична конфліктологія» полягає у формуванні у майбутніх фахівців умінь та компетентності з основних положень загальної теорії юридичної конфліктології; у підвищенні методологічної і методичної підготовки до дій у конфліктних ситуаціях; у поглибленні знань студентів щодо юридичного конфлікту як суб'єктивно-об'єктивного, ідеально-матеріального соціокультурного феномену. Юридична конфліктологія дозволяє дослідити людські відносини як багатогранний феномен, що поєднує як деструктивні, так і конструктивні елементи.

Завдання: завданням навчального курсу виступає пошук відповіді на низку питань, а саме: 1) що являє собою юридичний конфлікт; 2) що є основою юридичного конфлікту; 3) якими бувають юридичні конфлікти; 4) яка роль юриста у подоланні юридичних конфліктів. Відповіді на ці та подібні питання мають не лише теоретичний інтерес, а й практичну спрямованість у процесі вирішення актуальних державотворчих проблем сьогодення. Сучасні процеси демократизації українського суспільства безпосередньо пов'язані із утвердженням нормативно-правових стандартів гарантії та захисту прав і свобод людини, із переосмисленням ціннісного зв'язку «особа – право – держава».

Компетентності, які набуваються:

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні завдання і проблеми у сфері правоохоронної діяльності та/або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності (ЗК)

Після закінчення цієї програми здобувач освіти буде здатен:

ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК5. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК8. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

Спеціальні компетентності (СК)

Після закінчення цієї програми здобувач освіти буде здатен:

СК2. Здатність забезпечувати законність та правопорядок, безпеку особистості, суспільства, держави в межах виконання своїх посадових обов'язків.

СК5. Здатність давати кваліфіковані юридичні висновки й консультації в конкретних сферах юридичної діяльності.

СК9. Здатність обирати оптимальні методи й засоби забезпечення публічної безпеки і порядку.

СК10. Здатність аналізувати, оцінювати й застосовувати сучасні інформаційні технології під час рішення професійних завдань.

СК12. Здатність до використання технічних приладів та спеціальних засобів, інформаційно-пошукових систем та баз даних, спеціальної техніки, оперативних та оперативно-технічних засобів, здійснення оперативно-розшукової діяльності.

СК14. Здатність здійснювати контроль та координацію забезпечення умов дотриманням дозвільної системи та адміністративного нагляду.

СК15. Здатність вживати заходів з метою запобігання, виявлення та припинення адміністративних і кримінальних правопорушень, заходів, спрямованих на усунення загроз приватним та публічним інтересам людини й держави.

Програмні результати навчання:

ПРН1. Зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію до фахівців і нефахівців; зокрема, під час публічних виступів, дискусій, проведення занять.

ПРН4. Узагальнювати практичні результати роботи і пропонувати нові рішення, з урахуванням цілей, обмежень, правових, соціальних, економічних та етичних аспектів.

ПРН8. Забезпечувати законність та правопорядок, захист прав та інтересів особистості, суспільства, держави з використанням ефективних методів й засобів забезпечення публічної безпеки і порядку в межах виконання своїх посадових обов'язків.

ПРН9. Використовувати у професійній діяльності сучасні інформаційні технології, бази даних та стандартне і спеціалізоване програмне забезпечення.

ПРН12. Надавати кваліфіковані юридичні висновки й консультації в конкретних сферах юридичної діяльності.

ПРН13. Відшуковувати необхідну інформацію в спеціальній літературі, базах даних, інших джерелах інформації, аналізувати та об'єктивно оцінювати інформацію.

ПРН18. Мати навички вирішення завдань у складі міжвідомчих органів з проблем забезпечення безпеки та підтримання правопорядку.

3. Зміст навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1

Змістовний модуль 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЮРИДИЧНОЇ КОНФЛІКТОЛОГІЇ. ЮРИДИЧНИЙ КОНФЛІКТ ЯК ЯВИЩЕ

Тема 1. Юридична конфліктологія як галузь знань та навчальна дисципліна.

Зміст теми: Історія виникнення та розвитку конфліктології як теорії і практики. Становлення вітчизняної юридичної конфліктології. Предмет, завдання та сучасні проблеми юридичної конфліктології як міждисциплінарної галузі знань.

Загальна теорія конфлікту. Проблематика конфлікту за М. Вебером. Конфлікт та девіантна поведінка (Е. Дюркгейм). Соціальне напруження в теорії соціальної дії Т. Парсонса. Р. Дарендорф: конфлікт та модернізація суспільства.

Природа конфлікту. Поняття конфлікту, його сутність та функції. Рушійні сили та мотивація конфлікту.

Сфери конфліктних взаємовідносин. Рівні наукового розгляду: геополітичний, політологічний, соціологічний, психологічний. Проблема взаємовідносин конфліктів на макро- та мікрорівнях.

Класифікація конфліктів за сферами прояву, ступенем тривалості і напруження, суб'єктами конфліктної взаємодії, соціальними наслідками та предметом.

Тема лекцій: Юридична конфліктологія як галузь знань та навчальна дисципліна.

Тема практичного заняття: Юридична конфліктологія як галузь знань та навчальна дисципліна.

Самостійна робота здобувача: опрацювання літератури; перегляд основних та додаткових джерел; аналіз історичних документів, статей, монографій; ведення детальних конспектів на основі прочитаних джерел; виокремлення ключових етапів; написання есе або реферату; підготовка до семінарів/дискусій; створення мультимедійних презентацій за темою.

Тема 2. Юридичний конфлікт, як різновид соціального конфлікту.

Зміст теми: Поняття юридичного конфлікту та його структура. Аналітика конфлікту. Визначення основних структурних елементів конфлікту. Поняття конфліктної ситуації. Сприйняття конфліктної ситуації. Соціальне напруження. Вплив соціального напруження на поведінку. Напруження та соціальні суперечності. Причини конфліктів.

Особливості учасників юридичного конфлікту. Учасники юридичного конфлікту. Конфліктні інтереси. Позиція учасника юридичного конфлікту.

Особливості динаміки юридичного конфлікту. Динаміка конфлікту. Спрямованість розвитку юридичного конфлікту. Стадії та фази юридичного конфлікту. Динаміка нагромадження порушень. Латентна фаза. Демонстративна фаза. Агресивна фаза. Батальна фаза. Фінал юридичного конфлікту. Форми завершення юридичного конфлікту.

Тема лекції: Юридичний конфлікт, як різновид соціального конфлікту.

Тема практичного заняття: Юридичний конфлікт, як різновид соціального конфлікту.

Самостійна робота здобувача: опрацювання літератури; перегляд основних та додаткових джерел; аналіз історичних документів, статей, монографій; ведення детальних конспектів на основі прочитаних джерел; виокремлення ключових етапів; написання есе або реферату; підготовка до семінарів/дискусій; створення мультимедійних презентацій за темою.

Тема 3. Типологія та класифікація юридичних конфліктів.

Зміст теми: Класифікація юридичного конфлікту за галузями права, природою належних правових норм, системою державних правозастосовуючих органів.

Юридичний конфлікт у державно-правовій сфері. Юридичні конфлікти між гілками влади і на парламентському рівні.

Юридичний конфлікт у цивільно-правових відносинах. Юридичні конфлікти в господарських, комерційних і фінансових відносинах. Трудові конфлікти. Сімейні конфлікти. Екологічні конфлікти. Кримінальні конфлікти.

Процесуальний конфлікт як система правовідносин. Виникнення та розвиток конфлікту залежно від позиції учасників процесу. Колізія захисту. Колізія обвинувача та потерпілого.

Юридичні аспекти міжнародних конфліктів. Взаємодія міжнародних конфліктів і міжнародного права.

Тема лекції: Типологія та класифікація юридичних конфліктів.

Тема практичного заняття: Типологія та класифікація юридичних конфліктів.

Самостійна робота здобувача: опрацювання літератури; перегляд основних та додаткових джерел; аналіз історичних документів, статей, монографій; ведення детальних конспектів на основі прочитаних джерел; виокремлення ключових етапів; написання есе або реферату; підготовка до семінарів/дискусій; створення мультимедійних презентацій за темою.

Тема 4. Види юридичних конфліктів.

Зміст теми: Кримінально-правові конфлікти як різновид юридичного конфлікту, що дозволяє найбільш докладно проілюструвати його механізм і динаміку.

Види кримінальних конфліктів. Одним з важливих критеріїв диференціації кримінальних конфліктів є критерій тимчасовий, тобто їх тривалість і кількість епізодів конфліктної взаємодії. За цим критерієм кримінальні конфлікти можна розділити на триваючі і ситуативні (спонтанні).

Види трудових конфліктів, їх причини і функції. Види трудових конфліктів з урахуванням сторін, що беруть участь у трудовому конфлікті: між працівниками(ом) і адміністрацією (адміністратором) підприємства, організації; між колективом працівників і профспілковим комітетом; між адміністрацією та профкомом; між трудовим колективом і керівництвом галузі; між трудовими

колективами й органами державного управління чи місцевого самоврядування.

Види трудових конфліктів з урахуванням змістово-сутнісних критеріїв, відповідно до яких виявляються: конфлікти інтересів; конфлікти права; ілюзорні конфлікти; помилково співвіднесені конфлікти; заміщені конфлікти; вимушені конфлікти.

Правові колізії. Класифікація колізій норм права залежно від властивостей та особливостей колізії правових норм: темпоральні (часові), просторові, ієрархічні, змістовні.

Тема практичного заняття: Види юридичних конфліктів.

Самостійна робота здобувача: опрацювання літератури; перегляд основних та додаткових джерел; аналіз історичних документів, статей, монографій; ведення детальних конспектів на основі прочитаних джерел; виокремлення ключових етапів; написання есе або реферату; підготовка до семінарів/дискусій; створення мультимедійних презентацій за темою.

Тема 5. Особистість в умовах конфлікту.

Зміст теми: Психологічні особливості поведінки особистості в умовах юридичного конфлікту. Комунікативні здібності в умовах юридичного конфлікту. Врахування особливостей темпераменту в конфліктній ситуації. Екстраверти та інтроверти в умовах юридичного конфлікту. Мобільність та ригідність в умовах юридичного конфлікту.

Моделі поведінки особистості в конфліктній взаємодії та їх характеристика. Стратегії поведінки особистості в конфлікті: примус, відхід, уступка, компроміс, співробітництво. Двовимірна модель Томаса Кілмена стратегії поведінки в конфлікті. Психологічні властивості між- особистісних відносин у конфлікті (симпатії — антипатії, взаємовплив, співпереживання, взаєморозуміння).

Типи конфліктних особистостей. Конфліктна особистість демонстративного, ригідного, некерованого та педантичного типів. Конфліктна особистість «безконфліктного» типу. Застосування теорії акцентуації особистості (К. Леонгард, А. Лічко) у практиці вирішення юридичного конфлікту.

Психологічний захист особистості в конфліктній ситуації.

Тема лекції: Особистість в умовах конфлікту.

Тема практичного заняття: Особистість в умовах конфлікту.

Самостійна робота здобувача: опрацювання літератури; перегляд основних та додаткових джерел; аналіз історичних документів, статей, монографій; ведення детальних конспектів на основі прочитаних джерел; виокремлення ключових етапів; написання есе або реферату; підготовка до семінарів/дискусій; створення мультимедійних презентацій за темою.

Тема 6. Критика у професійному спілкуванні як фактор розгортання конфліктів.

Зміст теми: Критика у професійній комунікації юриста: критика із позитивним забарвленням або конструктивна; критика негативно забарвлена або деструктивна.

Реакція на критику та застосування її у практичній діяльності: особливості та об'єктивні вимоги. Правильно критикувати, тобто: створити доброзичливу атмосферу на початку розмови; висловити критичні зауваження у коректній формі; здійснити «зворотний зв'язок», тобто визначити реакцію на критику (реакція адекватна (є контакт очей, доброзичливе обличчя, кивки головою); реакція інтрапунітивна (усередину); реакція екстрапунітивна (назовні). Завершити критику, запропонувати можливу допомогу, емоційно підтримати.

Прийоми зменшення негативного впливу критичних зауважень: «посилання на авторитети»; «стиснення» кількох зауважень»; «схвалення плюс знищення»; «перефразування»; «еластична оборона»; «прийняття зауваження»; «опитування»; «випередження»; «відстрочка».

Тема лекції: Критика у професійному спілкуванні як фактор розгортання конфліктів.

Тема практичного заняття: Критика у професійному спілкуванні як фактор розгортання конфліктів.

Самостійна робота здобувача: опрацювання літератури; перегляд основних та додаткових джерел; аналіз історичних документів, статей, монографій; ведення детальних конспектів на основі прочитаних джерел; виокремлення ключових етапів; написання есе або реферату; підготовка до семінарів/дискусій; створення мультимедійних презентацій за темою.

Тема 7. Конфлікти як наслідок маніпулятивної поведінки суб'єктів професійного спілкування.

Зміст теми: Маніпуляція як приховане управління поведінкою людини, до якого вдаються з метою отримати якийсь зиск від спілкування із цією людиною. Особливості маніпулятивної поведінки. Типи маніпуляторів (активні маніпулятори; пасивні маніпулятори; войовничі маніпулятори; байдужі маніпулятори).

Типи маніпуляторів за Е. Шостромом: «маніпулятор-диктатор»; «маніпулятор-калькулятор (обчислювач)»; «маніпулятор-ганчірка»; «прилипало»; «маніпулятор-суддя»; «маніпулятор-захисник»; «славний хлопець»; «маніпулятор-хуліган».

Причини маніпулятивної поведінки.

Способи та методи подолання маніпулятивної поведінки: «Відхід від дискусії»; «Розставити крапки над «і»; «Включаємо логіку»; «Викриття»; «Пауза»; «Не поспішати»; «Перемикання»; «Ключ»; «Мандат»; «Шокуючі образи».

Тема лекції: Конфлікти як наслідок маніпулятивної поведінки суб'єктів професійного спілкування.

Тема практичного заняття: Конфлікти як наслідок маніпулятивної поведінки суб'єктів професійного спілкування.

Самостійна робота здобувача: опрацювання літератури; перегляд основних та додаткових джерел; аналіз історичних документів, статей, монографій; ведення детальних конспектів на основі прочитаних джерел; виокремлення ключових етапів; написання есе або реферату; підготовка до семінарів/дискусій; створення мультимедійних презентацій за темою.

Модульний контроль 1

Виконання тестового та теоретичного завдання на платформі Mentor.

Змістовний модуль 2.

ПОПЕРЕДЖЕННЯ ЮРИДИЧНИХ КОНФЛІКТІВ

Тема 8. Соціально-правові технології попередження юридичних конфліктів.

Зміст теми: Соціальні технології врегулювання юридичних конфліктів: альтернативні системи розв'язання юридичних конфліктів (*Alternative dispute resolution – ADR*); правозастосовча діяльність юрисдикційних органів, що спрямована на ліквідацію конфлікту за допомогою примусового встановлення прав і обов'язків сторін; виявлення і врахування взаємних інтересів сторін, що спрямовано на досягненні взаємовигідної угоди, у результаті якої жодна зі сторін не програє.

Впровадження способів альтернативного вирішення правових спорів (*ADR – Alternative dispute resolution*) в Україні: переговори, медіація та арбітраж, а також низка специфічних процедур, таких як мед-арб, незалежне встановлення обставин справи та приватна судова система.

Тема лекції: Соціально-правові технології попередження юридичних конфліктів.

Самостійна робота здобувача: опрацювання літератури; перегляд основних та додаткових джерел; аналіз історичних документів, статей, монографій; ведення детальних конспектів на основі прочитаних джерел; виокремлення ключових етапів; написання есе або реферату; підготовка до семінарів/дискусій; створення мультимедійних презентацій за темою.

Тема 9. Розв'язання юридичних конфліктів.

Зміст теми: Способи розв'язання конфліктів (вплив на суперника; зближенням позицій).

Характеристика окремих способів розв'язання юридичних конфліктів. Переговори як найдавніший і основний спосіб вирішення конфліктів. Принципи організації переговорів. Узгоджувальні процедури (примирення) як спосіб розв'язання конфлікту. Посередництво: застосування неформального арбітражу або третейського (неофіційного) суду.

Тема лекції: Розв'язання юридичних конфліктів.

Тема практичного заняття: Розв'язання юридичних конфліктів.

Самостійна робота здобувача: опрацювання літератури; перегляд основних та додаткових джерел; аналіз історичних документів, статей,

монографій; ведення детальних конспектів на основі прочитаних джерел; виокремлення ключових етапів; написання есе або реферату; підготовка до семінарів/дискусій; створення мультимедійних презентацій за темою.

Тема 10. Переговори і медіація як способи вирішення конфліктів.

Зміст теми: Поняття та природа медіації. Принципи медіації: робота з емоціями (добровільність, конфіденційність, нейтральність, незалежність та неупередженість медіатора, самовизначення та рівність прав сторін медіації). Види медіації. Моделі медіації. Правовий статус медіатора.

Тема лекції: Переговори і медіація як способи вирішення конфліктів.

Тема практичного заняття: Переговори і медіація як способи вирішення конфліктів.

Самостійна робота здобувача: опрацювання літератури; перегляд основних та додаткових джерел; аналіз історичних документів, статей, монографій; ведення детальних конспектів на основі прочитаних джерел; виокремлення ключових етапів; написання есе або реферату; підготовка до семінарів/дискусій; створення мультимедійних презентацій за темою.

Тема 11. Стратегії виходу з конфліктів: моделі та стилі.

Зміст теми: Моделі та стилі виходу із конфлікту. Стилі розв'язання конфлікту: «Стиль конкуренції», «Стиль пристосування», «Стиль ухилення», «Стиль співробітництва». Стратегії переговорів за Р. Фішера, У. Юри, У. Мастенбука: вииграш-програш; програш-вииграш; програш-програш; вииграш-вииграш.

Технології консенсусу і компромісу. Консенсус як принцип колегіального ухвалення рішення, що передбачає позитивне вирішення конфлікту на основі погодженої позиції, компромісу, співробітництва. Умови консенсусу. Моделі ухвалення рішень методом консенсусу: модель квакерів та модель приблизного консенсусу IETF.

Компроміс як процес, що поєднує зусилля конфліктуючих сторін задля спільного пошуку виходу із стану протистояння, в основі якого є взаємні поступки, необов'язково взаємовигідні.

Тема лекції: Стратегії виходу з конфліктів: моделі та стилі.

Тема практичного заняття: Стратегії виходу з конфліктів: моделі та стилі.

Самостійна робота здобувача: опрацювання літератури; перегляд основних та додаткових джерел; аналіз історичних документів, статей, монографій; ведення детальних конспектів на основі прочитаних джерел; виокремлення ключових етапів; написання есе або реферату; підготовка до семінарів/дискусій; створення мультимедійних презентацій за темою.

Тема 12. Технології ефективного спілкування та раціональної поведінки юриста в конфлікті.

Зміст теми: Соціально-психологічна характеристика конфліктів у діяльності юристів (внутрішньо-особистісні, міжособистісні, групові).

Поняття технологій ефективного спілкування. Спілкування як основний елемент конфліктної взаємодії. Характеристика комунікативного, інтерактивного та перцептивного аспектів спілкування юриста в конфліктній ситуації. Психологічні умови ефективного публічного впливу. Правила та норми спілкування в умовах юридичного конфлікту. Невербальні засоби спілкування в конфліктній ситуації.

Технології раціональної поведінки юриста в умовах конфлікту. Забезпечення конструктивної поведінки сторін юридичного конфлікту. Застосування способів психологічної корекції та самоконтролю емоцій. Самооцінка раціональної поведінки в умовах конфлікту.

Психологія переговорного процесу з вирішення конфліктів. Моделі поведінки сторін, маніпулятивні технології у переговорному процесі. Технології стратегій і тактик у переговорному процесі.

Тема лекції: Технології ефективного спілкування та раціональної поведінки юриста в конфлікті.

Тема практичного заняття: Технології ефективного спілкування та раціональної поведінки юриста в конфлікті.

Самостійна робота здобувача: опрацювання літератури; перегляд основних та додаткових джерел; аналіз історичних документів, статей, монографій; ведення детальних конспектів на основі прочитаних джерел; виокремлення ключових етапів; написання есе або реферату; підготовка до семінарів/дискусій; створення мультимедійних презентацій за темою.

Модульний контроль 2

Виконання тестового та теоретичного завдання на платформі Mentor.

4. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання навчальним планом не передбачено.

5. Методи навчання

Проведення аудиторних лекцій, практичних занять, індивідуальні консультації (при необхідності), самостійна робота здобувачів за матеріалами, опублікованими кафедрою (методичні посібники), проведення олімпіад, словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.), наочні (ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження).

6. Методи контролю

Під час вивчення дисципліни застосовується поточний, модульний та підсумковий контроль.

Поточний контроль проводиться для оцінювання рівня навчальних досягнень під час практичних занять та якості виконання самостійної роботи та передбачає перевірку рівня засвоєння знань, умінь і навичок студентом з кожного окремого модуля навчальної дисципліни.

Поточний контроль – проведення практичних занять, відпрацювання академічних заборгованостей.

Поточний контроль під час проведення практичних занять передбачає перевірку рівня засвоєння знань, умінь і навичок здобувачем з кожного окремого навчального (змістового) модуля навчальної дисципліни та їх корекцію. Прозорість оцінювання рівня знань здобувачів забезпечується чіткими критеріями.

Модульний контроль – визначає якість виконаної здобувачем навчальної роботи з певного навчального (змістового) модуля та оцінюється за сукупними підсумками поточної успішності, включаючи виконану індивідуальну, самостійну та модульну контрольну роботу.

Підсумковий контроль – виставляється як сума балів з усіх модулів навчальної дисципліни та обраховується, як правило, як середнє арифметичне складових модулів.

7. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують здобувачі

7.1. Розподіл балів, які отримують здобувачі (кількісні критерії оцінювання)

Аудиторна робота			Самостійна робота		Відвідування занять	Загальна кількість балів
<i>Відповіді на заняттях</i>	<i>Тематична доповідь</i>	<i>Модульна контрольна робота</i>	<i>Реферат</i>	<i>Рецензія на наукову статтю</i>		
1-5 (за 1 відповідь)	1-10	1-10 (за 1 МКР)	1-10	1-10	90-100% - 10 бал.	1-100
					80-89% - 9 бал.	
					70-79% - 8 бал.	
					60-69% - 7 бал.	
					50-59% - 6 бал.	
					40-49% - 5 бал.	
1-40		1-20			30-39% - 4 бал.	1-100
					20-29% - 3 бал.	
					10-19% - 2 бал.	
					1-9% - 1 бал.	
					0% - 0 бал.	
1-70			1-20		1-10	

7.2. Критерії оцінювання роботи здобувача протягом семестру

Досягненню ними належного рівня компетентності, який за підсумками навчання визначається за такими критеріями:

Відмінно (90-100). «Відмінно» – теоретичний зміст дисципліни (курсу) засвоєний здобувачем повністю, необхідні практичні навички роботи з навчальним матеріалом повністю сформовані, всі навчальні завдання, що передбачені робочою навчальною програмою, виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою.

Добре (75-89). Теоретичний зміст курсу засвоєний повністю, практичні навички роботи з навчальним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, що передбачені робочою навчальною програмою, виконані, якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками, робота має декілька незначних помилок або одну-дві значні помилки.

Задовільно (60-74). Теоретичний зміст дисципліни засвоєний частково, деякі практичні навички роботи з навчальним матеріалом не сформовані, частина передбачених робочою навчальною програмою завдань не виконана, або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального, відповідь (в усній або письмовій формі) фрагментарна, непослідовна.

Незадовільно (0-59): здобувач має фрагментарні знання, що базуються на попередньому досвіді, але не здатен формулювати визначення понять, класифікаційні критерії та тлумачити їхній зміст, не може використовувати знання при вирішенні практичних завдань.

Шкала оцінювання: бальна і традиційна

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Диференційований залік	Залік
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

8. Політика навчального курсу

Відвідування занять. Регуляція пропусків. Інтерактивний характер курсу передбачає обов'язкове відвідування практичних занять. Здобувачі, які за певних обставин не можуть відвідувати практичні заняття регулярно, мусять впродовж тижня узгодити із викладачем графік індивідуального відпрацювання пропущених занять. Окремі пропущені завдання мають бути відпрацьовані на найближчій консультації впродовж тижня після пропуску. Відпрацювання занять здійснюється усно у формі співбесіди за питаннями, визначеними планом заняття. В окремих випадках дозволяється письмове відпрацювання шляхом виконання індивідуального письмового завдання. Здобувачі, які станом на початок екзаменаційної сесії мають понад 70% невідпрацьованих пропущених занять, до відпрацювання не допускаються.

Дотримання вимог академічної доброчесності здобувачами під час вивчення навчальної дисципліни. Під час вивчення навчальної дисципліни здобувачі мають дотримуватися загальноприйнятих морально-етичних норм і правил поведінки, вимог академічної доброчесності, передбачених Кодекс академічної доброчесності та забезпечення її дотримання Національного аерокосмічного університету «Харківський авіаційний інститут» (<https://khai.edu/kodeks-akademicnoi-dobrocesnosti>). Очікується, що роботи здобувачів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями.

Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших здобувачів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброочесності. Виявлення ознак академічної недоброочесності в письмовій роботі здобувача є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Вирішення конфліктів. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, а також правила етичної поведінки регламентуються Кодексом етики в Національному аерокосмічному університеті «Харківський авіаційний інститут» (<https://khai.edu/kodeks-etiki>).

9. Методичне забезпечення

На сайті ХАІ розміщено курс «**Юридична конфліктологія**», який включає: лекції, практичні завдання, ситуаційні завдання, презентації, рекомендовану література та законодавство. Адреса навчального курсу на платформі Mentor: <https://mentor.khai.edu/course/view.php?id=9335>

10. Рекомендована література

Основні нормативно-правові акти:

1. Конституція України: закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>

2. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: закон України від 23.02.2006 № 3477-IV // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15#Text>

3. Про медіацію: закон України від 16.11.2021 № 1875-IX // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20#Text>

4. Про третейські суди: закон України від 11.05.2004 № 1701-IV // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1701-15#Text>

5. Про судоустрій і статус суддів: закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>

6. Цивільний кодекс України: закон України від 16.01.2003 № 435-IV // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

7. Цивільний процесуальний кодекс України: закон України від 18.03.2004 № 1618-IV // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>

8. Кримінальний кодекс України: закон України від 05.04.2001 № 2341-III // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>

9. Кримінальний процесуальний кодекс України: закон України від 13.04.2012 № 4651-VI // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>

10. Кодекс України про адміністративні правопорушення: закон України від 07.12.1984 № 8073-X // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>

11. Кодекс адміністративного судочинства України: закон України від 06.07.2005 № 2747-IV // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>

12. Сімейний кодекс України: закон України від 10.01.2002 № 2947-III // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>

13. Кодекс законів про працю України: закон України від 10.12.1971 № 322-VIII // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>

Підручники, навчальні посібники:

1. Конфліктологія: [Підручник для студентів вищ. навч. закл. юрид. спец.] / Л. М. Герасіна, М. І. Панов, Н. П. Осіпова та ін.; За ред. професорів Л. М. Герасіної та М. І. Панова. Харків: Право, 2002. 256 с.

2. Конфліктологія: загальна та юридична: підручник / Л. М. Герасіна, М. П. Требін, О. М. Сахань, В. Д. Воднік; за заг. ред. Л. М. Герасіної. Харків: Право, 2021. 224 с

3. Марченко О. В. Комунікативна культура юриста: навчальний посібник. Дніпропетровськ: «Інновація», 2015. 200 с.

4. Пірен М. І. Конфліктологія: підручник. Київ: МАУП, 2003. 360 с.

5. Тихомирова Є. Б., Постоловський Є. Б. Конфліктологія та теорія переговорів: підручник. 2-ге вид., випр. Суми: ВТД «Університетська книга», 2008. 240 с.

6. Яремчук С. С. Сучасні теорії в конфліктології: навч. посіб. Чернівці: Рута, 2008. 72 с.

Монографії та інші наукові видання:

1. Барабаш Ю. Г. Державно-правові конфлікти в теорії та практиці конституційного права: монографія. Харків: Право, 2008. 220 с.

2. Боднар Ю. Ціннісні аспекти юриспруденції. *Наук. вісник Чернівецького ун-ту*. 2007. Філософія. Вип. 350-351. С. 184-187.

3. Буткевич Т. В. Конфліктологія з основами психології управління: монографія. Київ: Центр навч. літ-ри, 2005. 456 с.

4. Гірник А. М., Бобро А. Ю. Конфлікти: структура, ескалація, залагодження. Київ: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2003. 172 с.

5. Герасіна Л. М. Деякі проблеми українського парламентаризму в аспекті конфліктологічного аналізу. *Державне будівництво та місцеве самоврядування: зб. наук. праць*. Вип. 3. Харків: Право, 2002. С. 3–15.

6. Панов М. І., Герасіна Л. М. Проблеми правової конфліктології: феноменологічний, гносеологічний та праксеологічний аналіз Харків: Право, 2004. 112 с.

9. Єзеров А. Конституційний конфлікт як феномен та процес в Україні: монографія. Одеса: Юрид. літ-ра, 2008. 240 с.

10. Небрат О. О. Правові засоби управління конфліктами в органах внутрішніх справ: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Харків, 2002. 239 с.

11. Словник-довідник термінів з конфліктології / за ред. М. І. Пірен, Г. В. Ложкіна. Чернівці; Київ, 1995. 320 с.

12. Словник термінів з правової конфліктології: наук.-довід. вид. / за ред. Ю. П. Битяка, Л. М. Герасіної, М. І. Панова. Харків: Одиссей, 2006. 208 с.

11. Інформаційні ресурси

1. Правовий портал «Ліга: Закон» - законодавство України. URL: <http://search.ligazakon.ua>

2. Верховна Рада України. URL: <https://www.rada.gov.ua>

3. Президент України. URL: <https://www.president.gov.ua>

4. Верховний Суд. URL: https://supreme.court.gov.ua/supreme/gromadyanam/perelik_sprav/

5. Офіс Генерального прокурора України. URL: <https://www.gp.gov.ua/ua/index.html>

6. Національна академія правових наук України. URL: <http://www.apnu.kharkiv.org/>

7. Конституційний Суд України. URL: <https://ccu.gov.ua/>

8. Газета «Урядовий кур'єр». URL: <http://ukurier.gov.ua/uk/>

9. Газета «Юридична практика». URL: <http://presa.ua/juridicheskaja-praktika.html>

10. Міністерство внутрішніх справ України. URL: <https://mvs.gov.ua/uk/contacts/ministry-internal-affairs>.

11. Міністерства Юстиції України. URL: www.gdo.kiev.ua

12. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/>

13. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>

14. Бібліотечно-бібліографічні ресурси Верховної Ради України. URL: <http://lib.rada.gov.ua/static/about/welcome.html>

15. Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого. URL: <https://nlu.org.ua/>

16. Науково-технічна бібліотека Національного аерокосмічного університету «ХАІ». URL: <https://library.khai.edu/>